

landet, og natur- og miljøbeskyttelse var ukendte begreber. – En enorm kontrast til det fuglerige Indien, hvor næsten alt får lov at være i fred.

Dette har som så meget andet ændret sig under Kinas nye ledelse. Der er oprettet en lang række reservater og nationalparker, hvoraf 12 panda-reservater er de mest kendte. Der afholdes hvert år en »fuglebeskyttelsesuge«, men i hvilken grad dette når ud til Kinas brede masser er nok usikkert. I hvert fald indskrænker kinesernes fugleinteresse sig stadig til at holde dem i bur. Hver eftermiddag ser man folk samles i byernes parker med deres sangfugle i små bure. De bliver hængt op i træerne, medens ejerne sidder og nyder koncerten og diskuterer, hvilke der synger smukkeste.

Et kinesisk vadehav

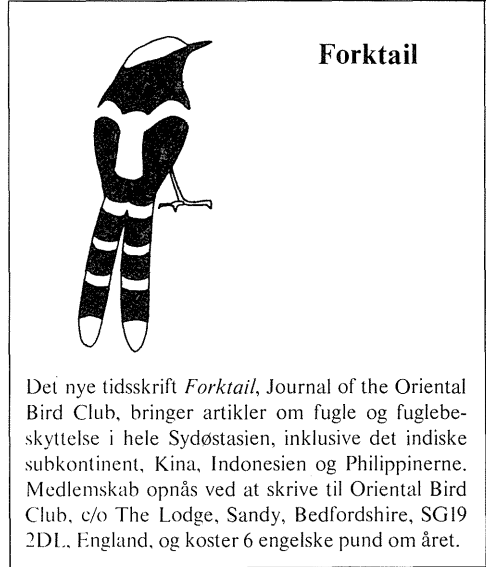
Tilbage til Beidaihe. Da jeg boede der i seks dage sidst i maj 1986, var trane- og gåsetrækket for længst forbi. Men de østsibiriske vadefugles træk var på sit højeste. Tre små floder med brede mudderflader udmunder ved Beidaihe. Her sås 25 vadefuglearter med Strandhjejle og Rødhalsed Ryle som de talrigste trækgæster og Hvidbrystet Præstekrave som den almindeligste lokale ynglefugl. Desuden arter som Oriental Pratincole (braksvale), Oriental Curlew (østlig stor regnspeve), Mongolsk Præstekrave, Grey-tailed Tattler (gråklire), Spidsshalet Ryle, Terekklire, Sibirisk Tundrahjejle og Broget Riksesneppe. Hertil mere hjemlige kendinge som Strandskade, Islandsk Ryle, Krumnæbbet Ryle, Mudderklire, Tinksmed, Svaleklire og Småspove.

Tidevandskysterne omkring Koreabugten er de østsibiriske vadefugles sidste »opfedningssted« inden det endelige træk non-stop til de arktiske ynglepladser, på samme måde som Vadehavet m.v. er det her på den anden side af det mægtige eurasiske kontinent.

Englænderne forsøger nu i samarbejde med kinesiske ornitologer at etablere en fuglestation på stedet og samtidig gøre det til et center for fuglebeskyttelse i Kina. Det er, som jeg har antydnet, hårdt tiltrængt.

Hans Meltofte

Williams, M.D., D.N. Bakewell, G.J. Carey & S.J. Holloway 1986: On the bird migration at Beidaihe, Hebei province, China, during spring 1985. – *Forktail* 2: 3-20.

Debat

Fortidens rødlistor – og fremtidens

Vi har en forpligtelse overfor vor fauna og flora, for de enkelte arters egen skyld og fordi arterne er indikatorer for naturens tilstand.

Oplysninger om truede og sårbare arter er derfor et uhyre vigtigt instrument i fredningsplanlægningen, et instrument der skal være så præcist og eksakt som muligt.

Fredningsstyrelsen og Vildtforvaltningen har nu samlet de mange »rødlistor«, som i de senere år er publiceret, for dermed at gøre dem lettere tilgængelige og give dem den plads i planlægningen, de fortjener.

Denne opsats er en anmeldelse, men også et oplæg til en bredere drøftelse af begrebet rødlistor.

»Truede Planter og Dyr i Danmark« er en usædvanlig smuk publikation, fyldt med Jens Gregersens dejlige akvareller og tegninger, en bog som måske, netop fordi udstyret er så flot, åbenbarer et antal svagheder, som kan gøre det problematisk at anvende listerne i planlægningen.

Man kan lave lister over truede, sårbare og evt. sjældne arter »på gehør«, for vi har alle en fornemmelse af, hvad disse betegnelser dækker. Eller man kan lave lister baseret på eksakte kriterier.

Modellen, IUCNs Red Data Books, er baseret på grundige overvejelser om metoder og definitioner og har derfor haft meget stor betydning. Sammenlignet

med dem virker de danske lister ugennemarbejdede og ofte forvirrende, og det må beklages, at der ikke med det foreliggende værk er gjort et forsøg på at overveje hvilke kriterier, der er ønskelige og relevante. Bogen er en loyal gengivelse af publicerede lister, med meget lidt kritisk revision.

IUCN anvender ikke listeformen, der inviterer til sammenligning og slører hver arts specielle forhold og problemer, men datablade, hvor kvalificering af oplysningerne gives. I denne bog er listerne det primære, skønt ønsket om en database nævnes.

Denne bog angiver at anvende IUCNs definitioner, men uden at gøre klart for brugeren, at IUCNs perspektiv er arten, medens denne listes er et område, Danmark. Dette giver naturligvis fundamentale forskelle. Der er ikke meget tilfælles i fredningspolitisk henseende mellem en Dronte, der er uddød i IUCNs forstand, og Vandrefalken, der er uddød i denne bogs. Hovedkategorien i denne bog er de perifere arter, arter der i Danmark forekommer i yderkanten af deres udbredelsesområde. Denne kategori falder ikke ind under IUCNs kategorier, og dette værk diskuterer slet ikke denne kategoris specielle biologiske og fredningsmæssige forhold. Det er her ofte naturligt, at de er sjældne, og at de fluktuere.

Sjældenhed er afvist som en kategori, og nok med rette, for sjældenhed er et biologisk kompliceret begreb – hos mange arter er det naturligt, at de er sjældne. Og dog sniger sjældenhedskriteriet sig ind i mange lister, også fuglelisten.

På grund af uklare koncepter og definitioner kan man derfor træffe urimeligheder, som at Skarven er en art »som kan forventes at blive akut truet inden for en nær fremtid, såfremt de negative faktorer, der for tiden påvirker den, fortsat får lov til at virke«. Det er jo ikke korrekt, ligesom det vel næppe heller er korrekt for Ride, Alk, Tejst og Lomvie, periferer arter, der vel tværtimod har en mættet, men lille bestand i Danmark.

Efter min mening er denne bog kommet for tidligt. Fredningsstyrelsen og Vildtforvaltningen burde have brugt ressourcer på at definere og initiere fremtidens rødlist, snarere end at udgive fortidens i pragtbind.

Centralt i en sådan diskussion kunne være en model for et dataregister med de relevante oplysninger, der gør sammenligning mulig mellem forskellige arter.

Man burde diskutere hvilke kriterier, der er de vigtige og relevante. I denne bog er det eneste kriterium en forudsigtelse om uddøen fra Danmark, en forudsigtelse, der er svær at give med saglig vægt – og som da heller ikke støttes af listernes arter. Burde det allervigtigste kriterium ikke være negative bestandsudviklinger – hvor det måske er underordnet om bestanden går ned fra 100.000 til 50.000 eller fra 100 til 50, samt reduktion i udbredelsesområde. Desuden arter der er sjældnere end de »burde være«? Samt endelig arter, for hvilke vi har et egentligt internationalt ansvar, d.v.s. IUCN-listede arter. I alle tilfælde med mulighed for, gennem da-

tablade, at præcisere årsager til tilbagegang og trusler, årsager der både kan være menneskeskabte og »naturlige«, og måske i begge tilfælde gøre indgreb ønskværdige. Den foreliggende bog afviser, uden nærmere diskussion, at rødlist skal omfatte arter, der trues af »naturlige« årsager.

Blev disse kriterier anerkendte, ville listerne se helt anderledes ud. Blandt fuglene ville vel Skarv, Alk, Lomvie, Ride og Tejst forsvinde, og i stedet ville måske Agerhøne, Vibe, Dværgerterne, Bomlærke, Landsvale, Sivsanger og Skovsanger dukke op.

Det er lidt konstruktivt at kritisere en bog, fordi den ikke handler om noget helt andet, og en kompilation af allerede publicerede lister med alle deres mangler og forskelligheder har naturligvis en værdi. Teksten gør da også flere steder opmærksom på behovet for en snarlig revision. Men det lækre udstyr giver ikke desto mindre det indtryk, at dette er *listen*, beregnet til et bredere publikum. Et primitivt udstyr, som mange af Fredningsstyrelsens rapporter, kunne have lagt op til fremtidens lister gennem en kvalificeret diskussion, kunne have givet modeller for indholdet af en database, og kunne have forsøgt at anvende de nye kriterier på nogle velundersøgte grupper som f.eks. fugle og orkideer.

Et primitivere udstyr ville også have gjort det lettere at acceptere den lidt løse redaktion.

Det ganske komplicerede budskab bringes således i et forord og fem inkonsekvent opdelt indledningsafsnit, hvortil kommer et tilsyneladende umotiveret påklaret, men yderst fornuftigt efterskrift.

Listen over definitioner belastes med adskillige fine fremmedord, der enten slet ikke bruges i teksten, eller som i teksten er fyldestgørende oversat (som *anthropochor*, *indigen*, *insufficiently known*). I flere tilfælde (padder, pattedyr) gentages rødlistens information nøjagtigt i den modstående tekstdel. I insektafsnittet er det svært at forstå, hvorfor kun dagsommerfugle har fået en officiel liste, medens teksten nævner tilsyneladende autoritative rødlist for seks andre insektgrupper.

Man savner også et lillebitte engelsk resumé, nok til at nævne, at kategoribetegnelserne er de internationale. Det ville gøre alle listerne umiddelbart tilgængelige for udlændinge.

Det nævnes flere steder i teksten, at en revision bør komme om et par år. Lad det blive en seriøs, uangribelig version, der kan holde i en kritisk fredningssag, og som viser, at vi kan skaffe lige så velunderbyggede, nuancerede oplysninger om vort lands fauna og flora, som IUCN kan fra det mørke Afrika.

Arne Schiøtz, november 1986

Bernt Løjtnant: Truede Planter og Dyr i Danmark – en samling rødlist. III. af Jens Gregersen. 55 sider, hft. Udg. af Fredningsstyrelsen og Vildtforvaltningen 1986. Pris kr. 75.